ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PHILIPPE LÉGER

της 5ης Δεκεμβρίου 2002 [1]

1. Στην υπόθεση αυτή, το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) θέτει δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [2].

2. Στην ουσία, ζητείται να καθοριστεί αν η Σύμβαση των Βρυξελλών έχει εφαρμογή επί αγωγής για την καταβολή τελωνειακών οφειλών που ασκήθηκε από το Ολλανδικό Δημόσιο κατά του εγγυητή των εθνικών οργανισμών που ήσαν εξουσιοδοτημένοι να εκδίδουν δελτία TIR και να εγγυώνται την καταβολή εισαγωγικών δασμών και φόρων.

I — Νομικό πλαίσιο

Α — *Η Σύμβαση των Βρυξελλών*

3. Το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών ορίζεται στο άρθρο της 1 ως εξής:

«Η παρούσα σύμβαση εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις [3].

Εξαιρούνται από την εφαρμογή της:

1) η προσωπική κατάσταση και ικανότητα των φυσικών προσώπων, οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, οι κληρονομικές σχέσεις·

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ 1982, L 388, σ. 7. Σύμβαση όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών). Παγιοποιημένη μορφή της Συμβάσεως αυτής έχει δημοσιευθεί στην ΕΕ 1990, C 189, σ. 2.

3 — Η δεύτερη περίοδος του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, προστέθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 κατά την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στη Σύμβαση των Βρυξελλών.

2) οι πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες·

3) η κοινωνική ασφάλιση·

4) η διαιτησία.»

4. Όταν η Σύμβαση των Βρυξελλών έχει εφαρμογή, η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστή στηρίζεται στους κανόνες που περιέχει η Σύμβαση αυτή. Κατά το άρθρο της 2, ο εναγόμενος πρέπει να εναχθεί, κατ' αρχήν, ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του.

5. Κατά το άρθρο 53 της εν λόγω Συμβάσεως, για την εφαρμογή της Συμβάσεως αυτής η έδρα των εταιριών και νομικών προσώπων εξομοιώνεται με την κατοικία. Ωστόσο, για τον καθορισμό της έδρας αυτής, εφαρμόζονται οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικάζοντος δικαστή.

Β — *Η Σύμβαση TIR*

6. Η Τελωνειακή Σύμβαση περί διεθνούς μεταφοράς εμπορευμάτων διά δελτίων TIR [4] υπεγράφη στη Γενεύη στις 14 Νοεμβρίου 1975. Σήμερα, δεσμεύει περί τα εξήντα συμβαλλόμενα μέρη. Συνήφθη από το Συμβούλιο εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2112/78, της 25ης Ιουλίου 1978 [5].

7. Η Σύμβαση TIR σκοπό έχει να διευκολύνει τις διεθνείς οδικές μεταφορές εμπορευμάτων με το να απλουστεύσει και να εναρμονίσει τις τελωνειακές διατυπώσεις που πρέπει να τηρούνται κατά τη διέλευση των συνόρων. Προς τούτο, ορίζει μεταξύ άλλων ότι για τα εμπορεύματα δεν καταβάλλονται ούτε παρακατατίθενται εισαγωγικοί ή εξαγωγικοί δασμοί και φόροι στα τελωνεία διελεύσεως [6].

8. Για την εφαρμογή των διευκολύνσεων αυτών, η Σύμβαση TIR απαιτεί να συνοδεύονται τα εμπορεύματα, καθ' όλη τη μεταφορά τους, με ομοιόμορφο έγγραφο, το δελτίο TIR, το οποίο χρησιμεύει για να ελέγχεται το νομότυπο της μεταφοράς. Απαιτεί επίσης οι μεταφορές να γίνονται υπό την εγγύηση εγκεκριμένων από τα συμβαλλόμενα μέρη οργανισμών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου της 6 [7].

9. Όπως είχε πριν από την αναθεώρηση που άρχισε να ισχύει στις 17 Φεβρουαρίου 1999,

4 — Στο εξής: Σύμβαση TIR.

5 — ΕΕ ξενόγλωσσες εκδόσεις 1978, L 252, σ. 1.

6 — Άρθρο 4.

7 — Άρθρο 3.

το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Συμβάσεως TIR όριζε:

«Έκαστον Συμβαλλόμενον Μέρος δύναται, συμφώνως προς τους όρους και τας εγγυήσεις ας ήθελε καθορίσει, να εξουσιοδοτή Οργανισμούς διά την έκδοσιν των δελτίων TIR, είτε απ' ευθείας, είτε μέσω αντιστοίχων Οργανισμών ως και να παρέχη εγγύησιν.»

10. Σε περίπτωση ανωμαλίας σχετικά με την εκτέλεση της μεταφοράς υπό δελτίο TIR, και ειδικότερα σε περίπτωση μη εκκαθαρίσεως του δελτίου TIR, οι εισαγωγικοί δασμοί και φόροι καθίστανται απαιτητοί. Ο δικαιούχος του δελτίου TIR — κατ' αρχήν ο μεταφορέας — καθίσταται αυτομάτως οφειλέτης των επιβαρύνσεων αυτών. Όταν ο δικαιούχος του δελτίου TIR δεν καταβάλλει τα οφειλόμενα ποσά, ο εθνικός εγγυοδοτικός οργανισμός ευθύνεται για την καταβολή «αλληλεγγύως και εις ολόκληρον».

II — Πραγματικό πλαίσιο

11. Οι Κάτω Χώρες αποτελούν μέρος της Συμβάσεως TIR. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συμβάσεως αυτής, το Υπουργείο Οικονομικών των Κάτω Χωρών εξουσιοδότησε τρεις εθνικούς οργανισμούς μεταφορέων να εκδίδουν δελτία TIR υπό την προϋπόθεση ότι θα γίνει δεκτή η εγγύηση που οι οργανισμοί αυτοί οφείλουν να συστήσουν.

12. Η εγγύηση αυτή δόθηκε από την ασφαλιστική εταιρία Préservatrice Foncière Tiard SA [8], η οποία είναι εγκατεστημένη στη Γαλλία. Έτσι, με διάφορα έγγραφα, η PFA δεσμεύθηκε έναντι του Ολλανδικού Δημοσίου, ως εγγυητής και εις ολόκληρον οφειλέτης, να καταβάλλει ως αυτοφειλέτης τους εισαγωγικούς ή εξαγωγικούς δασμούς και φόρους που θα επιβάλλονται, βάσει των νομοθετικών διατάξεων περί τελωνειακών δασμών και ειδικού φόρου καταναλώσεως, στους δικαιούχους των δελτίων TIR που θα εκδίδονται από εθνικούς οργανισμούς μεταφορέων [9].

13. Το 1996, το Ολλανδικό Δημόσιο άσκησε ενώπιον του Rechtbank te Rotterdam (Κάτω Χώρες) αγωγή κατά της PFA. Η αγωγή αυτή στηρίχθηκε στις εγγυοδοτικές δεσμεύσεις της PFA έναντι του Ολλανδικού Δημοσίου και είχε ως αντικείμενο την καταβολή δασμών και φόρων που οφείλονταν από τους τρεις εθνικούς οργανισμούς [10].

14. Η PFA προέβαλε ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του Rechtbank te Rotterdam, ισχυριζόμενη ότι η διαφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών και ότι το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμβάσεως αυτής.

15. Το Rechtbank te Rotterdam και, σε δεύτερο βαθμό, το Gerechtshof te 's-Gravenhage (Κάτω Χώρες) απέρριψαν την ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Τα δικα-

8 — Στο εξής: PFA.

9 — Απόφαση περί παραπομπής (σ. 4).

10 — Απόφαση περί παραπομπής (σ. 1 και 2).

στήρια αυτά έκριναν ότι το Ολλανδικό Δημόσιο, όταν εξουσιοδότησε οργανισμούς μεταφορέων να εκδίδουν δελτία TIR υπό την επιφύλαξη της αποδοχής της εγγυήσεως που συνιστάται από τους οργανισμούς αυτούς, ενήργησε στο πλαίσιο δημοσίας εξουσίας και ότι η από το Ολλανδικό Δημόσιο σύναψη της συμβάσεως εγγυήσεως με την PFA αποτελεί προέκταση της εξουσίας αυτής. Επίσης, εκτίμησαν ότι οι οφειλές που πρέπει να καταβάλει η PFA αποτελούν τελωνειακές οφειλές.

16. Η PFA υπέβαλε αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως του Gerechtshof.

III — Τα προδικαστικά ερωτήματα

17. Το Hoge Raad der Nederlanden, έχοντας αμφιβολίες ως προς το βάσιμο της αναλύσεως του Gerechtshof, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να θεωρηθεί αστική ή εμπορική υπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών η αγωγή του Δημοσίου η οποία ασκήθηκε βάσει μιας συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που το Δημόσιο συνήψε για την τήρηση όρου που είχε θέσει δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Συμβάσεως TIR του 1975, και επομένως δυνάμει δημοσίας εξουσίας;

2) Πρέπει η δίκη, που έχει κινηθεί από το Δημόσιο και που έχει ως αντικείμενο μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου, να θεωρηθεί τελωνειακή υπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών για τον λόγο ότι από τον εναγόμενο δύνανται να προβληθούν αμυντικοί ισχυρισμοί που επιβάλλουν να γίνει έρευνα και να διατυπωθεί κρίση σχετικά με την ύπαρξη και το περιεχόμενο των τελωνειακών οφειλών τις οποίες αφορά η πιο πάνω σύμβαση εγγυήσεως;»

IV — Εκτίμηση

18. Εφόσον το άρθρο 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής τις τελωνειακές υποθέσεις και εφόσον το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο αφορά το αν η διαφορά της κύριας δίκης αποτελεί τελωνειακή υπόθεση, θα αρχίσω την ανάλυσή μου με το ερώτημα αυτό.

19. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει ως αφετηρία ότι η διαφορά της κύριας δίκης έχει ως αντικείμενο μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου. Ζητεί να πληροφορηθεί αν η διαφορά αυτή αποτελεί τελωνειακή υπόθεση δεδομένου η εναγόμενη δύναται να αμφισβητήσει τις τελωνειακές οφειλές τις οποίες αφορά η πιο πάνω σύμβαση εγγυήσεως.

20. Κατ' αρχάς, για να κατανοηθεί καλά το ερώτημα είναι αναγκαίο να υπομνησθεί ποια είναι τα χαρακτηριστικά της διαφοράς της κύριας δίκης.

21. Όπως σημειώνεται στην απόφαση περί παραπομπής, η αγωγή που το Ολλανδικό Δημόσιο άσκησε κατά της PFA έχει ως σκοπό να υποχρεωθεί η δεύτερη να καταβάλει τελωνειακές οφειλές και στηρίζεται στη σύμβαση εγγυήσεως που συνήφθη μεταξύ των αντιδίκων [11].

22. Έπεται ότι το να υποχρεωθεί η PFA να καταβάλει τις τελωνειακές αυτές οφειλές είναι το αντικείμενο της διαφοράς και ότι η σύμβαση εγγυήσεως αποτελεί την αιτία της διαφοράς αυτής.

23. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατά τη Σύμβαση των Βρυξελλών, η έννοια του «αντικειμένου της διαφοράς» συνίσταται στον σκοπό της αγωγής και η συμβατική σχέση ή ο νομικός κανόνας επί των οποίων στηρίζεται η αγωγή καλύπτονται από την έννοια της αιτίας [12].

24. Κατόπιν των ανωτέρω, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι με αυτό, στην ουσία, ερωτάται αν στο άρθρο 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι αποτελεί τελωνειακή υπόθεση η δίκη που κινήθηκε από κράτος μέλος και έχει ως αντικείμενο το να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει τελωνειακές οφειλές και ως βάση μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου.

25. Έτσι, με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να καθοριστεί αν η διαφορά της κύριας δίκης αποτελεί τελωνειακή υπόθεση λόγω του αντικειμένου της ή αν πρέπει να θεωρηθεί αστική και εμπορική υπόθεση καθόσον έχει ως βάση μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου.

26. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η διαφορά αυτή δεν αποτελεί τελωνειακή υπόθεση. Προς στήριξη της αναλύσεώς της, επικαλείται, πρώτον, τους λόγους αποκλεισμού των φορολογικών, τελωνειακών ή διοικητικών υποθέσεων από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Κατά την Επιτροπή, η προβλέπουσα τον αποκλεισμό αυτόν δεύτερη περίοδος του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών προστέθηκε καθόσον ορισμένες έννομες σχέσεις που τα κράτη της ηπειρωτικής Ευρώπης θεωρούν σχέσεις δημοσίου δικαίου ανήκουν, στην Ιρλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο «civil law». Υπογραμμίζει ότι η έννομη σχέση μεταξύ του εγγυητή και του υπερού η εγγύηση είναι αστικής φύσεως [13].

27. Δεύτερον, η Επιτροπή εκθέτει ότι ο αποκλεισμός αυτός αποτελεί εξαίρεση από την αρχή ότι η Σύμβαση των Βρυξελλών καλύπτει όλες τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Εξ αυτού συνάγει ότι ως τελωνειακές υποθέσεις πρέπει να νοούνται μόνον οι πραγματικές τελωνειακές διαφορές, δηλαδή εκείνες μεταξύ του Δημοσίου και του πρωτοφειλέτη των τελωνειακών δασμών. Ισχυρίζεται ότι η ανάλυσή της επιρρωννύεται

11 — Σημείο 13 των προτάσεών μου.

12 — Αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 144/86, Gubisch Maschinenfabrik (Συλλογή 1987, σ. 4861, σκέψη 11), και της 6ης Δεκεμβρίου 1994, C-406/92, Tatry (Συλλογή 1994, σ. I-5439, σκέψη 30).

13 — Σημεία 21 έως 23 των γραπτών της παρατηρήσεων.

a contrario από την απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 1979 στην υπόθεση Gourdain [14].

28. Δεν συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής. Όπως η Ολλανδική Κυβέρνηση, θεωρώ ότι η διαφορά της κύριας δίκης αποτελεί τελωνειακή υπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, οπότε εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής.

29. Στηρίζω την εκτίμηση αυτή, πρώτον, στο κείμενο του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών και, δεύτερον, στη νομολογία του Δικαστηρίου. Τέλος, νομίζω ότι η εκτίμηση αυτή είναι σύμφωνη με το πνεύμα και τους στόχους της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

30. Όσον αφορά το κείμενο του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ρητώς αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της ίδιας Συμβάσεως αυτές καθαυτές τις τελωνειακές υποθέσεις. Ουδέν στοιχείο στο κείμενο της διατάξεως αυτής περιορίζει τον αποκλεισμό αυτόν στις διαφορές μεταξύ της δημοσίας αρχής και του πρωτοφειλέτη των τελωνειακών δασμών.

31. Επιπλέον, στοιχεία υπέρ ενός τέτοιου περιορισμού δεν έχω βρει ούτε στις σκέψεις που οδήγησαν τους συντάκτες της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 να διευκρινίσουν, στο άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ότι η Σύμβαση αυτή δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις. Από τα σχόλια της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 προκύπτει απλώς ότι η διευκρίνιση αυτή κρίθηκε αναγκαία καθόσον τα δικαιικά συστήματα του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας δεν διακρίνουν μεταξύ υποθέσεων δημοσίου δικαίου και υποθέσεων ιδιωτικού δικαίου. Πάντως, ακριβώς σε αυτή τη διάκριση, η οποία είναι κοινή στα δικαιικά συστήματα των έξι αρχικών κρατών μελών, στηριζόταν η αναφορά, χωρίς άλλη διευκρίνιση, της έννοιας των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» στο άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών για να οριστεί το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής [15].

32. Κατά συνέπεια, το κείμενο του άρθρου αυτού οδηγεί στον αποκλεισμό από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών όλων των διαφορών που έχουν ως αντικείμενο την καταβολή τελωνειακών οφειλών, ανεξαρτήτως της βάσεως της σχετικής αγωγής.

33. Στην ερμηνεία αυτή οδηγεί και η ανάλυση της νομολογίας του Δικαστηρίου.

14 — 133/78 (Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 383). Σημεία 24 έως 26 των γραπτών της παρατηρήσεων.

15 — Βλ. την έκθεση του P. Schlosser σχετικά με τη Σύμβαση για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία για την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθώς και στο Πρωτόκολλο για την ερμηνεία της από το Δικαστήριο (ΕΕ 1986, C 298, σ. 99, και συγκεκριμένα σ. 110 και 111).

34. Μέχρι σήμερα, δεν είχε ζητηθεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει την έννοια των τελωνειακών υποθέσεων κατά τη Σύμβαση των Βρυξελλών. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών μόνον οι διαφορές μεταξύ δημοσίας αρχής και ιδιώτη, αρκεί η δημόσια αυτή αρχή να ενήργησε στο πλαίσιο της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας [16].

35. Στην προαναφερθείσα απόφαση LTU το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν εμπίπτει στη Σύμβαση των Βρυξελλών μια διαφορά σχετικά με την είσπραξη των τελών που ιδιώτης οφείλει σε εθνικό ή διεθνή οργανισμό δημοσίου δικαίου λόγω της χρησιμοποιήσεως των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών του οργανισμού αυτού, ιδίως όταν η χρησιμοποίηση αυτή είναι υποχρεωτική και αποκλειστική [17].

36. Ομοίως, στην προαναφερθείσα απόφαση Rüffer το Δικαστήριο έκρινε ότι στην έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» κατά το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν υπάγεται μια διαφορά σχετικά με την αναζήτηση των εξόδων για την ανέλκυση ενός ναυαγίου σε δημόσια πλωτή οδό, ανέλκυση η οποία έγινε από το κράτος διαχειριστή της πλωτής αυτής οδού σε εκτέλεση διεθνούς υποχρεώσεως και βάσει διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που του απονέμουν, κατά τη διαχείριση της εν λόγω πλωτής οδού, δημόσια εξουσία έναντι των ιδιωτών [18].

37. Κατά συνέπεια, από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι ορισμένες περιπτώσεις αντιδικίας αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών λόγω των στοιχείων που χαρακτηρίζουν είτε τη φύση των εννόμων σχέσεων των αντιδίκων είτε το αντικείμενο της διαφοράς [19].

38. Νομίζω ότι η νομολογία αυτή μπορεί να μεταφερθεί τέλεια στην υπόθεση της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, η διαφορά μεταξύ του Ολλανδικού Δημοσίου και της PFA έχει ως αντικείμενο να υποχρεωθεί η δεύτερη να καταβάλει δασμούς και φόρους που κατέστησαν απαιτητοί λόγω μη εκκαθαρίσεως δελτίων TIR. Κατά συνέπεια, το αντικείμενο της διαφοράς αφορά την είσπραξη τελωνειακών δασμών, ειδικού φόρου καταναλώσεως και φόρου προστιθεμένης αξίας που οφείλονται επί εμπορευμάτων προελεύσεως τρίτης χώρας.

39. Κατά την εφαρμογή της κοινοτικής τελωνειακής νομοθεσίας, όταν καθορίζουν το ύψος του ειδικού φόρου καταναλώσεως και του φόρου προστιθεμένης αξίας επί των προϊόντων και των υπηρεσιών καθώς και

16 — Αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 1976, 29/76, LTU (Συλλογή τόμος 1976, σ. 577, σκέψη 4)· της 16ης Δεκεμβρίου 1980, 814/79, Rüffer (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 493, σκέψη 8)· της 21ης Απριλίου 1993, C-172/91, Sonntag (Συλλογή 1993, σ. I-1963, σκέψη 20), και της 1ης Οκτωβρίου 2002, C-167/00, Henkel (Συλλογή 2002, σ. I-8111, σκέψη 26).

17 — Σκέψη 4. Επρόκειτο για τα τέλη αεροπλοΐας που ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol) εισπράττει από τους κατόχους αεροσκαφών για τη χρησιμοποίηση υπηρεσιών αεροπορικής ασφαλείας.

18 — Σκέψη 9.

19 — Προαναφερθείσες αποφάσεις LTU (σκέψη 4) και Henkel (σκέψη 29).

όταν ζητούν χρηματικά ποσά που οφείλονται λόγω των διαφόρων αυτών δασμών και φόρων, τα κράτη μέλη ενεργούν χωρίς αμφιβολία στο πλαίσιο της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας.

40. Κατά συνέπεια, το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης αποτελεί έκφανση δημοσίας εξουσίας, οπότε η διαφορά αυτή πρέπει να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

41. Στη συνέχεια, θεωρώ αλυσιτελές το γεγονός ότι το Ολλανδικό Δημόσιο άσκησε την αγωγή του κατά της PFA βάσει συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου.

42. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία προκύπτει ότι είναι από μόνη της αρκετή κάθε μία από τις δύο προϋποθέσεις που δικαιολογούν τον αποκλεισμό ορισμένων περιπτώσεων αντιδικίας από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, η πρώτη από τις οποίες ανάγεται στη φύση των εννόμων σχέσεων των αντιδίκων και η δεύτερη στο αντικείμενο της διαφοράς. Με άλλα λόγια, από τη στιγμή που η διαφορά της κύριας δίκης αφορά έκφανση δημοσίας εξουσίας, είτε στις έννομες σχέσεις των αντιδίκων είτε στο αντικείμενό της, δεν εμπίπτει στη Σύμβαση των Βρυξελλών.

43. Έτσι, στην προαναφερθείσα υπόθεση Gourdain το Δικαστήριο εκτίμησε ότι η απόφαση της οποίας ζητείτο η αναγνώριση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών καθόσον η αγωγή επί της οποίας είχε εκδοθεί η απόφαση εκείνη είχε ως βάση μόνο διατάξεις του πτωχευτικού δικαίου [20].

44. Ωστόσο, αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζει η Επιτροπή, από την απόφαση εκείνη δεν μπορεί να συναχθεί ότι, a contrario, η αγωγή που στηρίζεται σε σύμβαση αστικής φύσεως πρέπει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών αν το αντικείμενό της αποκλείεται από το πεδίο αυτό.

45. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα απόφαση Rüffer το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του ζητήματος αν το γεγονός ότι το Ολλανδικό Δημόσιο αναζητεί τα έξοδα ανελκύσεως μέσω αναγωγής και όχι, όπως προβλέπει το εσωτερικό δίκαιο άλλων κρατών μελών, διά της διοικητικής οδού είναι αρκετό για να υπαχθεί η διαφορά αυτή στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνέβαινε τούτο. Εκτίμησε ότι το γεγονός ότι ο διαχειριστής, όταν αναζητεί τα πιο πάνω έξοδα, ενεργεί βάσει μιας απαιτήσεως που πηγάζει από πράξη δημοσίας εξουσίας είναι αρκετό για να θεωρηθεί ότι η αγωγή του, όποια και αν είναι η φύση της διαδικασίας που του παρέχει σχετικά το εθνικό δίκαιο, αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών [21].

20 — Σκέψη 6. Επρόκειτο για απόφαση του Cour d'appel de Paris (Γαλλία) η οποία υποχρέωνε τον de facto διαχειριστή μιας γαλλικής εταιρίας που είχε κηρυχθεί υπό εκκαθάριση να καταβάλει μέρος των εταιρικών χρεών κατ' εφαρμογήν του γαλλικού νόμου περί πτωχεύσεων.

21 — Σκέψη 15.

46. Νομίζω ότι η λύση που έγινε δεκτή στην προαναφερθείσα απόφαση Rüffer μπορεί να μεταφερθεί σε μια διαφορά όπου, όπως εν προκειμένω, ένα κράτος μέλος επιδιώκει να εισπράξει τελωνειακές οφειλές από τον εγγυητή του πρωτοφειλέτη βάσει συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου. Συγκεκριμένα, ο δικαστής που εκδικάζει τη διαφορά αυτή θα πρέπει να αποφανθεί επί του βασίμου απαιτήσεων που πηγάζουν από πράξη δημοσίας εξουσίας. Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι το αιτούν δικαστήριο υπογράμμισε ότι ο εγγυητής δύναται να αντιτάξει τους συμφυείς με την οφειλή αμυντικούς ισχυρισμούς που δύναται να αντιτάξει ο πρωτοφειλέτης.

47. Επιπλέον, η λύση που επελέγη στην προαναφερθείσα απόφαση Rüffer επιβεβαιώθηκε με την απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991 στην υπόθεση Rich [22]. Στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν, λόγω του αντικειμένου της, μια διαφορά αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον το αντικείμενο αυτό [23]. Εξ αυτού συνήγαγε ότι η ύπαρξη προκαταρκτικού ζητήματος επί του οποίου ο δικαστής πρέπει να αποφανθεί για να λύσει τη διαφορά αυτή δεν δύναται, όποιο και αν είναι το περιεχόμενο του ζητήματος αυτού, να δικαιολογήσει την εφαρμογή της Συμβάσεως των Βρυξελλών [24]. Η λύση αυτή επανελήφθη στην απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 1994 στην υπόθεση Owens Bank [25].

48. Τέλος, η ανάλυση κατά την οποία είναι αρκετό η διαφορά της κύριας δίκης να αφορά έκφανση δημοσίας εξουσίας, είτε στις έννομες σχέσεις των αντιδίκων είτε στο αντικείμενό της, για να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών επιβεβαιώθηκε εντελώς πρόσφατα από το Δικαστήριο στην απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2002 στην υπόθεση Baten [26].

49. Στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο έπρεπε να καθορίσει αν η έννοια των «αστικών υποθέσεων», κατά το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, καλύπτει την αναγωγή με την οποία ένας δημόσιος φορέας αναζητεί από ιδιώτη χρηματικά ποσά που ο φορέας αυτός κατέβαλε ως κοινωνική ενίσχυση στον διαζευγμένο σύζυγο και στο τέκνο του ιδιώτη αυτού. Το Δικαστήριο έκρινε ότι πρέπει να εξεταστούν η βάση και ο τρόπος ασκήσεως της σχετικής αγωγής [27].

50. Θα σημειώσω ότι στην υπόθεση εκείνη η αγωγή που είχε ασκηθεί από τη δημόσια αρχή αποτελούσε αναγωγή κατά του υπόχρεου διατροφής με την οποία επιδιωκόταν να ικανοποιηθεί μια απαίτηση αστικής φύσεως. Κατά συνέπεια, το αντικείμενο της αγωγής ανήκε σε αστική υπόθεση, οπότε ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Επομένως, ήταν λογικό να εξετάσει το Δικαστήριο αν, όσον αφορά τη βάση και τον τρόπο ασκήσεως της σχετικής αγωγής, η δημόσια αρχή είχε προνομίες που εισήγαν παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο, για να καθορίσει αν έπρεπε να θεωρηθεί ότι η διαφορά αυτή αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυ-

22 — C-190/89 (Συλλογή 1991, σ. I-3855).

23 — Σκέψη 26. Το Δικαστήριο αντιμετώπιζε το ζήτημα αν ο κατά το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, σημείο 4, της Συμβάσεως των Βρυξελλών αποκλεισμός της διαιτησίας έχει εφαρμογή σε διαφορά όπου τίθεται το προκαταρκτικό ζήτημα αν υπήρξε συμφωνία περί διαιτησίας.

24 — Σκέψη 28.

25 — C-129/92 (Συλλογή 1994, σ. I-117, σκέψεις 34 και 36).

26 — C-271/00 (Συλλογή 2002, σ. I-10489, σκέψη 28).

27 — Σκέψη 30.

ξελλών. Με άλλα λόγια, ήταν αναγκαίο να καθοριστεί αν η διαφορά αυτή, η οποία λόγω του αντικειμένου της δεν αποκλειόταν από τη Σύμβαση των Βρυξελλών, έπρεπε να αποκλειστεί λόγω της φύσεως των εννόμων σχέσεων των αντιδίκων.

51. Κατά συνέπεια, από την ανάλυση της νομολογίας του Δικαστηρίου συνάγω ότι το γεγονός ότι η αγωγή για την καταβολή τελωνειακών οφειλών ασκήθηκε βάσει συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση το ότι η αγωγή αυτή λόγω του αντικειμένου της αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

52. Τέλος, νομίζω ότι η πιο πάνω ερμηνεία του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών επιρρωννύεται από το πνεύμα και τους στόχους της Συμβάσεως αυτής.

53. Συγκεκριμένα, όπως είδαμε, η Σύμβαση των Βρυξελλών έχει εφαρμογή επί του συνόλου των αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Ωστόσο, ορισμένες υποθέσεις που έχουν αστική ή εμπορική φύση αποκλείονται από τη Σύμβαση αυτή. Πρόκειται, κατά το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, για την προσωπική κατάσταση και ικανότητα των φυσικών προσώπων, για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, για τις κληρονομικές σχέσεις, για τις πτωχεύσεις, τους πτωχευτικούς συμβιβασμούς και άλλες ανάλογες διαδικασίες, για την κοινωνική ασφάλιση καθώς και για τη διαιτησία. Σημειωτέον ότι οι αποκλεισμοί αυτοί αφορούν υποθέσεις που εκφεύγουν της αυτονομίας της βουλήσεως των διαδίκων και άπτονται της δημοσίας τάξεως [28]. Επιπλέον, οι υποθέσεις αυτές πρέπει να αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών μόνον αν αποτελούν το κύριο αντικείμενο της διαφοράς [29].

54. Εξ αυτών συνάγω ότι, στις υποθέσεις αυτές, οι συντάκτες της Συμβάσεως των Βρυξελλών θέλησαν στην αποκλειστική αρμοδιότητα ενός κράτους μέλους να αντιστοιχεί η αρμοδιότητα των διοικητικών και δικαστικών αρχών του ίδιου κράτους. Όταν οι υποθέσεις αυτές αποτελούν το κύριο αντικείμενο της διαφοράς, τα δικαστήρια του κράτους αυτού θεωρούνται τα πλέον κατάλληλα να αποφανθούν επί των υποθέσεων αυτών. Κατά συνέπεια, η αποτελεσματική προστασία των εννόμων καταστάσεων, η οποία αποτελεί έναν από τους στόχους της Συμβάσεως των Βρυξελλών [30], εξασφαλίζεται με τον καθορισμό ενός στο σύνολό του αρμοδίου εθνικού συστήματος και δεν απαιτεί να διασφαλιστεί η αναγνώριση των αποφάσεων επί των υποθέσεων αυτών [31].

55. Νομίζω ότι η συλλογιστική αυτή πρέπει να εφαρμοστεί και για τις υποθέσεις δημοσίου δικαίου, όπου το Δημόσιο ασκεί τις προνομίες του ως δημοσίας αρχής. Κατ' εμέ, με το να αποκλείσουν αυτές καθαυτές τις τελωνειακές υποθέσεις οι συντάκτες της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 θέλησαν να διευκρινίσουν ότι όλες οι διαφορές που έχουν ως αντικείμενο

28 — Βλ. την αποκαλούμενη έκθεση Jenard σχετικά με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1986, C 298, σ. 29, και συγκεκριμένα σ. 38).

29 — Αυτόθι.

30 — Βλ. το προοίμιο της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

31 — Βλ., όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, την προαναφερθείσα απόφαση Baten (σκέψη 43).

τέτοιες υποθέσεις εμπίπτουν στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους του οποίου η νομοθεσία έχει εφαρμογή στη συγκεκριμένη περίπτωση.

56. Αντιστρόφως, η άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα, όπως αναγνωρίζει η ίδια [32], να ασκηθούν ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών η αγωγή κατά του πρωτοφειλέτη και η αγωγή κατά του εγγυητή, ενώ αφορούν την ίδια τελωνειακή απαίτηση. Ασφαλώς, μπορούν να βρεθούν λύσεις στη Σύμβαση των Βρυξελλών, για να αποφευχθεί η κατάσταση αυτή ή για να αποφευχθεί η έκδοση ασυμβίβαστων αποφάσεων [33]. Ωστόσο, το ενδεχόμενο να ασκηθούν συγχρόνως ή αλληλοδιαδόχως αγωγές ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών αποτελεί ένα επιπλέον στοιχείο για να μη γίνει δεκτή ερμηνεία του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών που να μη δικαιολογείται ούτε από το κείμενο της διατάξεως αυτής ούτε από τη νομολογία ή το πνεύμα της εν λόγω Συμβάσεως.

57. Συγκεκριμένα, πρέπει να υπομνησθεί ότι με τον στόχο ελεύθερης κυκλοφορίας των αποφάσεων, τον οποίο έχει η Σύμβαση των Βρυξελλών, επιδιώκεται προπάντων να απορριφθούν λύσεις που θα προκαλούσαν πολλαπλασιασμό των δικών ενώπιον διαφόρων δικαστηρίων και θα δημιουργούσαν τον συνακόλουθο κίνδυνο να εκδοθούν ασυμβίβαστες αποφάσεις [34].

32 — Σημεία 28 έως 30 των γραπτών της παρατηρήσεων.

33 — Η Επιτροπή παραθέτει εν προκειμένω το άρθρο 6, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, κατά το οποίο, αν υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ο εάγων δύναται να τους εναγάγει ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός από αυτούς, καθώς και το άρθρο 22, το οποίο αφορά τη συνάφεια.

34 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Darmon στην προαναφερθείσα υπόθεση Rich (σημείο 1).

58. Κατά συνέπεια, θα ήταν αντίθετο προς τον στόχο αυτόν της Συμβάσεως των Βρυξελλών να δοθεί ορισμός του πεδίου εφαρμογής της που θα είχε ως αποτέλεσμα η αγωγή για την καταβολή της ίδιας τελωνειακής οφειλής να υπόκειται σε διαφορετικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας αναλόγως του αν ασκείται κατά του εγγυητή ή κατά του πρωτοφειλέτη. Επομένως, η αγωγή που στρέφεται κατά του εγγυητή πρέπει, όπως εκείνη κατά του πρωτοφειλέτη, να αποκλειστεί από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Συμβάσεως.

59. Κατόπιν των σκέψεων αυτών, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο δεύτερο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου την απάντηση ότι το άρθρο 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η δίκη που κινήθηκε από κράτος μέλος και έχει ως αντικείμενο να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει τελωνειακές οφειλές και ως βάση μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου αποτελεί τελωνειακή υπόθεση.

60. Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, για τη λύση της διαφοράς της κύριας δίκης δεν έχει σημασία το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, με το οποίο ερωτάται σε ποιο μέτρο δύναται να θεωρηθεί πράξη δημοσίας εξουσίας η αγωγή που ασκήθηκε από κράτος μέλος βάσει συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που συνήφθη για να εκπληρωθεί ένας όρος που το κράτος αυτό έθεσε δυνάμει του άρθρου 6 της Συμβάσεως TIR. Κατά συνέπεια, προτείνω να μη δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό.

V — Συμπέρασμα

61. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα του Hoge Raad der Nederlanden ως εξής:

«Το άρθρο 1 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η δίκη που κινήθηκε από κράτος μέλος και έχει ως αντικείμενο να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει τελωνειακές οφειλές και ως βάση μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου αποτελεί τελωνειακή υπόθεση.»